

Quiz om gruppsyck, brott och ansvar

För skolor, föreningar och
vuxna som möter unga

Ett kunskapstest som hjälper unga att
repetera viktiga frågor om gruppsyck,
ansvar, gråzoner och svåra val.

Så använder du quizet

Quizet är skapat för repetition och samtal. Det är inte ett prov där deltagarna ska sättas dit. Syftet är att hjälpa unga att tänka efter, känna igen risker och förstå vad man kan göra i situationer där grupstryck, lojalitet eller rädsla påverkar besluten.

Upplägg

1. Dela ut quizet eller visa frågorna gemensamt.
2. Låt deltagarna svara enskilt eller i par.
3. Gå igenom svaren tillsammans.
4. Stanna upp vid frågor som väcker diskussion.
5. Avsluta med vad gruppen tar med sig.

Viktigt

Använd quizet som samtalsstöd, inte som förhör. Pressa inte fram personliga erfarenheter.

Del 1: Gruppsyck och lojalitet

Svara enskilt eller i par. Stanna gärna upp vid frågor som väcker samtal.

1. Vad är gruppsyck?

- A. När någon alltid hotar med våld
- B. När en person påverkas av gruppen att göra något
- C. När vuxna bestämmer regler
- D. När någon arbetar i grupp

2. Sant eller falskt: Gruppsyck behöver alltid vara tydligt uttalat.

Sant / Falskt

3. Varför kan det vara svårt att säga nej till en grupp?

- A. För att alla grupper alltid har rätt
- B. För att man kan vara rädd att bli utanför, skrattad åt eller förlora status
- C. För att det alltid är olagligt att säga nej
- D. För att vuxna inte bryr sig

4. Vad är skillnaden mellan lojalitet och att bli utnyttjad?

Kort svar: _____

5. Vilket påstående är bäst?

- A. En riktig kompis pressar dig inte att ta risker åt någon annan
- B. Man måste alltid göra som kompisens säger
- C. Lojalitet betyder att aldrig säga nej
- D. Det är bättre att ljuga än att göra någon besviken

Del 2: Ansvar och gråzoner

6. Någon ber dig hålla en väska men vill inte säga vad den innehåller. Vad är klokast?

- A. Ta väskan och fråga senare
- B. Säga nej och lämna situationen
- C. Gömma den åt personen
- D. Ge den till någon yngre

7. Sant eller falskt: Man kan hamna i ansvar även om man inte själv startade situationen.

Sant / Falskt

8. Varför kan det vara riskabelt att stå vakt åt någon?

- A. För att man kan hjälpa andra att genomföra något
- B. För att det alltid är tråkigt
- C. För att man då måste springa
- D. För att det bara gäller vuxna

9. Vad betyder det att en situation är en gråzon?

- A. Att allt är helt lagligt
- B. Att det är svårt att direkt se vad som är rätt, fel eller riskabelt
- C. Att ingen behöver ta ansvar
- D. Att vuxna inte får fråga

10. Vad kan man göra om man redan sagt ja till något men ångrar sig?

Kort svar: _____

Del 3: Pengar, nätet och tystnad

11. Varför kan det vara riskabelt att swisha pengar åt någon utan att veta vad pengarna gäller?

- A. För att det kan koppla dig till något du inte förstår
- B. För att Swish aldrig får användas
- C. För att pengar alltid är olagliga
- D. För att banken alltid ringer skolan

12. Sant eller falskt: Det är alltid riskfritt att låna ut sitt BankID om det bara är till en kompis.

Sant / Falskt

13. Någon ber alla radera en chatt efter att något allvarligt hänt. Vad kan det vara ett tecken på?

- A. Att inget viktigt hänt
- B. Att någon vill dölja något
- C. Att mobilen behöver mer plats
- D. Att gruppen är klar med samtalet

14. Vad kan vara ett bättre val än att filma någon som är utsatt?

- A. Filma tydligare
- B. Dela till färre personer
- C. Avbryta om det är säkert, hämta hjälp eller kontakta vuxen
- D. Lägga upp anonymt

15. Vad är skillnaden mellan att skvallra och att söka hjälp?

Kort svar: _____

Del 4: Vuxna, hjälp och vägen ut

16. Vad är ett bra första steg om något känns fel?

- A. Stanna kvar för att se vad som händer
- B. Lämna situationen och prata med någon trygg
- C. Filma allt
- D. Låtsas som inget

17. Sant eller falskt: En vuxen kan behöva ta något vidare även om en ungdom inte vill det.

Sant / Falskt

18. Vilken formulering kan fungera om någon pressar dig?

- A. "Okej, men bara den här gången."
- B. "Jag vill inte vara med på det här."
- C. "Jag gör det om ingen ser."
- D. "Jag frågar inte vad det gäller."

19. Vad kan göra att unga vågar prata med vuxna?

Kort svar: _____

20. Skriv ett råd till någon som känner sig pressad att göra något som känns fel.

Kort svar: _____

Facit del 1-2

---

1. B - När en person påverkas av gruppen att göra något

Gruppträck kan vara tydligt, men också subtilt genom blickar, skratt, status eller rädsla för att hamna utanför.

2. Falskt

Gruppträck behöver inte alltid sägas rakt ut.

3. B - Rädsla för att bli utanför, skrattad åt eller förlora status

Det är ofta sociala konsekvenser som gör det svårt att säga nej.

4. Exempel på svar

Lojalitet är att bry sig om någon. Att bli utnyttjad är när någon använder vänskapen för att få dig att ta risker.

5. A - En riktig kompis pressar dig inte att ta risker åt någon annan

Vänskap ska inte kräva att man sätter sig själv i fara.

6. B - Säga nej och lämna situationen

Ta inte ansvar för saker du inte vet vad de innehåller.

7. Sant

Man kan dras in genom att hjälpa till, hålla vakt, gömma saker, föra över pengar eller göra situationen lättare för andra.

8. A - För att man kan hjälpa andra att genomföra något

Att hålla vakt kan vara ett sätt att bidra till något.

9. B - Svårt att direkt se vad som är rätt, fel eller riskabelt

Gråzoner är situationer där något kan kännas litet men ändå bli allvarligt.

10. Exempel på svar

Säg nej så snart du kan, lämna situationen, prata med en vuxen, be en kompis om hjälp eller dokumentera om du är pressad eller hotad.

Facit del 3-4

---

11. A - För att det kan koppla dig till något du inte förstår

Pengar kan vara del av skulder, droger, hot eller brottsupplägg.

12. Falskt

BankID är personligt. Att låna ut det kan få allvarliga konsekvenser.

13. B - Att någon vill dölja något

Att radera chattar efter något allvarligt kan vara ett varningstecken.

14. C - Avbryta om det är säkert, hämta hjälp eller kontakta vuxen

Filmning kan förvärra situationen och skada den som redan är utsatt.

15. Exempel på svar

Att skvallra handlar ofta om att sprida något för att skada eller vinna status. Att söka hjälp handlar om att skydda sig själv eller någon annan.

16. B - Lämna situationen och prata med någon trygg

Det är bättre att gå tidigt än att stanna tills läget blivit värre.

17. Sant

Om något är allvarligt kan vuxna behöva ta ansvar och följa verksamhetens rutiner.

18. B - "Jag vill inte vara med på det här."

Ett kort och tydligt nej kan räcka. Man behöver inte alltid argumentera.

19. Exempel på svar

Att vuxna lyssnar lugnt, inte skäller direkt, är tydliga, håller vad de kan lova och tar ansvar när något är allvarligt.

20. Exempel på svar

Lämna situationen, säg nej, prata med en vuxen, be en kompis om hjälp eller ta kontakt med någon trygg person.

Efter quizet

Gå gärna igenom svaren tillsammans, men fastna inte bara i rätt eller fel. De viktigaste frågorna är ofta de som leder till samtal.

Avslutande frågor

Vad var lätt att svara på?

Vad var svårt?

Vilken fråga väckte mest tankar?

Vilken situation kan bli allvarlig snabbare än man tror?

Vad kan man göra om man inte vågar säga nej direkt?

Vem kan man prata med om man är orolig?

Målet

Målet är inte att kunna allt. Målet är att känna igen risker tidigare, tänka ett steg längre och veta när det är klokt att ta hjälp.